



вості районованих і перспективних гібридів та сортів соняшнику, встановити їхню врожайність, якість насіння та придатність культури для вирощування в дуже засушливих умовах степового Криму. Швидкостиглі гібриди соняшнику в степовому Криму на суходолі є більш надійним і кращим попередником для озимих колосових на зерно порівняно зі стерньовими, частка яких у польових сівозмінах Криму ще велика і після них нагромаджуються хвороби і шкідники, шкідливі для озимих культур в осінньо-зимово-ранньовесняний період.

З метою визначення продуктивності та добору гібридів і сортів соняшнику для засушливого кримського Степу на базі СПК «Більшовик» ученими Південного філіалу «Кримський агротехнологічний університет» НАУ впродовж 2005-2007 рр. проведено виробничі досліді з гібридами та сортами соняшнику вітчизняної та зарубіжної селекції.

Агротехнічні заходи проведення досліджень включали мінімалізацію обробітку ґрунту в ранньовесняний період, що складалася з весняного боронування зябу і передпосівної культивуації на глибину 6-7 см. Спосіб сівби – пунктирний з міжряддями 70 см. Густота посіву – від 45 до 60 тис. схожих насінин на 1 га залежно від вегетаційного періоду гібрида. Післяпосівний об-

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ І ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ КРИМУ

Соняшник – основна олійна культура в Криму, під якою щороку зайнято площу 30-40 тис. га, хоча врожайність насіння за останні 7 років не перевищувала 1 т/га. Це пов'язано з помилками технологічного характеру й відсутністю швидкостиглих і високоврожайних гібридів цієї культури. Клімат у Криму останніми роками різко змінився: відсутність опадів у літній період, високі температури, ґрунтова й повітряна посухи. Це зумовлює необхідність використовувати такі гібриди і сорти соняшника: середньорослі, з коротшим вегетаційним періодом, плоским тонким кошиком і тонким

Ф. Ф. Адамень, академік УААН, В. А. Радченко, к. е. н., І. М. Гачков, к. с.-г. н., Південний ф-л «Кримський агротехнологічний університет» НАУ

стеблом, які дозрівають у першій половині серпня, придатні як попередник під посіви озимих колосових на зерно, не займають останнє місце в сівозміні, не залишають після його збирання чорного пару. Досвід СПК «Більшовик» Червоногвардійського району свідчить, що в степовому Криму є реальна можливість отримувати насіння на рівні 1,8-2 т/га при збиранні соняшнику у першій половині серпня.

Метою наших досліджень було вивчити агробіологічні особли-

робіток включав накочування ґрунту, боронування до і після сходів і міжрядну культивуацію з підгортанням у фазу 5-6 пар справжнього листя. Розмір облікової ділянки становив 0,56 га, повторність досліді – 3-разова. У посівах проводили фенологічні спостереження та біометричні замірювання. Під час збирання визначали вологість, чистоту та масу 1000 насінин. Збирання врожаю соняшника проводили комбайном «Дон-1500» за вологості насіння 8-9%.

У 2005 р. досліджували 26 гібридів і сортів, у 2006 – 41 і в 2007 р. – 22 гібриди вітчизняної та зарубіжної селекції. У статті наведено інформацію про найпродуктивніші гібриди переважно сербської селекції.

Під час сівби соняшнику у кінці квітня появу сходів відмічали через 2 тижні незалежно від тривалості вегетаційного періоду гібрида або сорту. Від появи повних сходів до формування 2-3 пар справжнього листя істотних відмінностей між гібридами не спостерігалось. Цей період тривав 14 днів.

Істотні відмінності щодо тривалості вегетаційного періоду почали проявлятися з фази активного росту (7-8 пар справжнього листя). У швидкостиглих гібридів ця фаза була на 3-5 днів раніше порівняно з більш пізньостиглими.

На всіх гібридах і сортах, що вивчали, було чітко зафіксовано дату початку цвітіння, коли у 25% рослин розкрилися язичкові квітки по краях кошика. У швидкостиглих гібридів Світоч, Мирослав, Харківський 49 і сорту Еврика цвітіння почалося раніше на 10-12 днів порівняно з іншими. Тривалість фази цвітіння у всіх гібридів становила 2 тижні, вегетаційний період найбільш швидкостиглих гібридів і сортів (Світоч, Мирослав, Еврика) – 90-105 днів, а їхнє збирання було проведено у першій половині серпня.

У таблиці наведено результати досліджень по 9 гібридах, які у середньому за 3 роки забезпечили найбільшу врожайність насіння (за винятком Запорізького 28 сербської селекції). Заслуговує на увагу гібрид Мирослав. У середньому за 3 роки він мав урожайність насіння 1,73 т/га. Істотний приріст урожаю у цього гібрида впродовж досліджень був вищим порівняно з іншими гібридами, що вивчали.

За 3 роки досліджень найсприятливішим для соняшника виявився 2007 р. У період вегетації значних опадів не було (літо найжаркіше за останні десятиліття років з тривалими

грунтовими і повітряними посухами). У 2007 р. досліджували 22 гібриди і сорти. Урожайність насіння становила 0,42-1,12 т/га, що майже втричі менше порівняно з 2006 р., який також не був сприятливим для вирощування соняшнику.

З усіх гібридів і сортів, що вивчали в 2007 р., найбільшу врожайність насіння забезпечив скоростиглий сорт Еврика (досліджується один рік, вегетаційний період – 90 днів, урожайність насіння – 1,12 т/га). У цьому році вивчали понад 10 гібридів і сортів вітчизняної селекції (Інститут олійних культур УААН), які за врожайністю насіння та агробіологічною оцінкою істотно поступалися гібридам сербської селекції. Доцільно виділяти лише гібрид Запорізький 28, що за врожайністю та вегетаційним періодом наближається до сербських середньостиглих гібридів, але поступається за агробіологічною оцінкою швидкостиглому гібриду Мирослав та всім іншим середньостиглим гібридам сербської селекції, які дозрівають на 2-3 тижні пізніше гібрида Мирослав і не забезпечують порівняно з ним приросту врожаю насіння.

ВИСНОВКИ

За результатами 3-річного дослідження гібридів і сортів соняшнику вітчизняної та зарубіжної селекції в дуже посушливій зоні Криму найбільшу врожайність насіння забезпечив швидкостиглий гібрид Мирослав (сербської селекції).

За тривалості вегетаційного періоду 90-105 днів у середньому за 3 роки було отримано 1,73 т/га маслони насіння (з коливанням за роками від 1 до 2,14 т/га).

ЛІТЕРАТУРА

1. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта. – М.: Колос, 1985. – 416 с.
2. Николаев., Назаренко Л.Г., Мельников М.М., Крымские растениеводства. – Симферополь, 1998. – 375 с.

Таблиця. Агробіологічна характеристика гібридів і сортів соняшника у виробничому досліді (СПК «Більшовик», 2005-2007 рр.)

Гібриди та сорти	Веgetаційний період, днів	Висота рослин, см	Діаметр кошика, см	Урожайність насіння, т/га	Маса 1000 насінин, г
Мирослав	101	135	18	1,73	43,9
Титаник	117	177	19	1,48	45,1
Термінатор	118	180	19	1,49	46,4
Президент	117	183	16	1,48	48,3
Гена	116	166	17	1,41	39,7
Драган	114	164	17	1,58	46,5
Хортиця	122	176	16	1,54	41,9
Мілютін	120	169	16	1,46	44,0
Запорізький 28	113	157	17	1,57	35,7



Ефективна суміш

ДУАЛ
ГОЛД та
ГЕЗАГАРД®

Комплексний контроль однорічних бур'янів (у тому числі злакові, хрестоцвітні, амброзію, гірчачки та багато інших)

- Суміш безпечна для культур (соя, горох, картопля, соняшник)
- Довготривала захисна дія (до 2 місяців), менша залежність від погодних умов (коливання температур, дощі тощо)
- Максимальне використання біологічного потенціалу насіння за рахунок відсутності фітотоксичності та знищення бур'янів в найбільш гербокритичний період

За консультаціями звертайтеся до спеціалістів ТОВ "Сингента"
тел. (044) 494 17 71
факс. (044) 494 17 70

Консультаційний центр ТОВ "Сингента"
8 (800) 500 44 90
(безкоштовно зі стаціонарних телефонів)

syngenta

www.syngenta.com.ua

Ліц. сервісу №15723 від 15.11.2004р.
Росподання посвідчення № А00952 А00951